

‘Over het werk’ is een serie van negen portretten van onderwijswetenschappers, waarin de essentie en de legitimatie van goede onderwijspraktijk wordt geschetst via kernbegrippen, definities en eerder gepubliceerd werk.

-.-.-

Over het werk van...

#7 Marianne Riksen-Walraven

Verbondenheid/gehechtheid

De theorie over de ontwikkeling van gehechtheid, vertegenwoordigd door mw. prof. dr. Marianne Riksen-Walraven. De gehechtheidsrelatie is één van de basale behoeftes van ieder mens. Een gehechtheidsrelatie is te definiëren als *“een duurzame, affectieve relatie tussen een kind en de primaire verzorger van dat kind”* (Riksen-Walraven, 1983).

Ieder kind zal zich in het eerste levensjaar hechten aan deze primaire opvoeder. De kwaliteit van deze relatie is belangrijk voor de wijze waarop hij in zijn verdere leven met zijn omgeving om zal gaan. De kwaliteit van de gehechtheid kan echter verschillen, afhankelijk van twee complementaire gedragssystemen: het *hechtingsgedragssysteem* en het *exploratiedragssysteem*.

Het doel van het hechtingsgedrag is de nabijheid te zoeken van de hechtingsfiguur, de primaire verzorger. Het doel van het exploratiesysteem is het ontdekken van de omgeving, wat juist een verwijdering van de primaire verzorger vraagt. Bij een veilige gehechtheid is de balans in evenwicht. Wanneer een van beide systemen domineert, wordt gesproken over een onveilige hechting.

Naast de veilige gehechtheidsrelatie onderscheidt Marianne Riksen-Walraven nog twee typen gehechtheidsrelaties:

- *De angstig-vermijdende gehechtheid:*
Deze kinderen zoeken bij hereniging geen nabijheid van de opvoeder, maar vermijden deze juist; deze kinderen richten zich op hun omgeving. De balans tussen beide gedragssystemen is dus niet in evenwicht, zij is doorgeslagen naar de kant van het exploratiegedrag.
- *De angstig-afwerende gehechtheid:*
Deze kinderen vertonen ambivalent gedrag bij de hereniging met hun opvoeder. Enerzijds zoeken ze de nabijheid van de opvoeder, anderzijds weren ze het contact af zodra deze tot stand is gekomen. Zij zijn door hun ambivalente houding heel moeilijk te troosten, soms claimend naar hun opvoeder toe en exploreren de omgeving minimaal. Bij angstig-afwerende kinderen overheerst het hechtingsysteem.

Marianne Riksen-Walraven is geboren in 1949 te Breda. In 1967 begon ze aan haar studie psychologie en raakte gefascineerd door de invloed van de sociale ervaringen op de ontwikkeling van kinderen.

In haar eerste promotieonderzoek toonde ze aan dat responsiviteit van ouders tijdens de dagelijkse interacties met hun kind in het eerste levensjaar belangrijk is. Verhoging van deze responsiviteit heeft een positief effect op de exploratiedrang van de kinderen en hun vermogen om het verband te ontdekken tussen hun eigen gedrag en de gevolgen daarvan. De effecten zijn langdurig op de ego-veerkracht van het kind, d.w.z. het vermogen om gedrag en emoties te reguleren en zich flexibel aan te passen aan veranderende en vooral stressvolle omstandigheden. In de jaren hierna bereidde ze dit onderzoek verder uit naar verschillende culturen en naar groepen met een verhoogd risico op problemen in de ouder-kindrelatie.

In 1998 startte Marianne Riksen-Walraven de "[Nijmeegse Longitudinale Studie](#)", waarin onderzocht wordt hoe de ontwikkeling en het functioneren van kinderen op verschillende leeftijden beïnvloed wordt door hun interacties met ouders en leeftijdgenoten, in wisselwerking met hun temperaments- en persoonlijkheidskenmerken. In de afgelopen jaren heeft Riksen Walraven haar onderzoek meer gericht op de aard en invloed van de ervaringen die jonge kinderen opdoen in kinderdagverblijven.

Prof. Dr. Marianne Riksen-Walraven heeft als hoogleraar ontwikkelingspsychologie de kwaliteit van de kinderopvang steeds in het vizier gehouden. Met het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) ontwikkelde ze zowel een instrument om de kwaliteit te meten als trainingsmethoden voor leidsters.

Meer uit de serie 'Over het werk van...'

We bieden negen theorieën waarin NIVOZ zijn legitimatie vindt bij (pedagogisch) goede onderwijspraktijk en die in de trajecten Pedagogische tact en Pedagogisch Leiderschap een rol spelen.

1. Luc Stevens: [De behoefte aan relatie, competentie en autonomie](#)
2. Ferre Laevers: [Perspectief van de ander innemen](#)
3. Geert Kelchtermans: ['Professionele biografie'](#)
4. Otto Scharmer: [Theorie U](#)
5. Deci en Ryan: [Motivatie](#)
6. Weiner en Dweck: [Attributietheorie](#)
7. Marianne Riksen-Walraven: [Verbondenheid/gehechtheid](#)
8. Jos Kessels: [De morele en organisatorische werkelijkheid](#)
9. Seligman en Csikszentmihalyi: ['Positieve psychologie en flow'](#)

Over NIVOZ

NIVOZ sterkt leraren en schoolleiders en andere betrokkenen in de uitvoering van hun pedagogische opdracht.

In de praktijk van opvoeding en onderwijs is er een groeiende behoefte aan pedagogisch denken, pedagogische reflectie en betekenisvolle pedagogische theorie. Het NIVOZ – Nederlands Instituut voor Onderwijs- en Opvoedingszaken – is op dit moment een van de belangrijke plaatsen waar in deze behoefte wordt voorzien.

***Ieder mens kan verbonden en verantwoordelijk in de samenleving staan.
Onderwijs levert hieraan een essentiële bijdrage.
Het is zijn maatschappelijke taak.***

NIVOZ – Nederlands Instituut voor Onderwijs- en Opvoedingszaken – is een vrijplaats voor denken en ontwerpen, een plaats van concentratie, bezinning en dialoog, maar ook een plaats voor een kritisch correctief. We bieden inspiratie, legitimering en verbinding vanuit drie soorten activiteiten:

- 1. wetenschappelijk forum**
- 2. platform hetkind.org**
- 3. opleidingen, resp. de trajecten Pedagogische Tact en Pedagogisch Leiderschap**

www.nivoz.nl

www.hetkind.org

www.pedagogischetact.nl